

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 4. Vtrum actus in vniuersum ita à suis subiectis & terminis
specificentur, vt non possint non esse specie diuersa, quotiescumque aut
terminos specie diuersos habent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

illae inter se sint aequales, siquidem totum semper est maius sua parte iuxta primam partem *propositi*.
 9. Potest tamen cum simile, tum dissimile singulis suis partibus esse, iuxta secundam; siquidem, quando aliqua suarum partium sunt inter se dissimiles, eorum singulis est dissimile: simile autem quando sunt omnes inter se similes, iuxta hanc, & *praece*, *propositi*.

54. Secundo colligitur ratio, cur pars dissimilis reliquis, essentialis composito dici soleat, & debeat, similis vero non essentialis, sed integralis. Ratio enim est: quia, deficiente parte dissimili reliquis, eadem essentia specifica, quae erat in composito permanere non potest; essentia siquidem residui, quae permanet, diuersa specificè est ab essentia compositi, ut potè dissimilis illi; proindeque, pars dissimilis reliquis omnino necessaria, atque adeò essentialis est ad hoc, ut essentia specifica compositi valeat subsistere. At, deficiente parte simili reliquis, eadem essentia specifica compositi permanet in residuo; siquidem essentia compositi, & essentia talis residui ob similitudinem, quam habent, eiusdem speciei sunt simpliciter talis (de qua hic agitur) eademque subinde appellantur essentia specifica. Quo fit, ut pars similis reliquis necessaria non sit; atque adeò nec essentialis ad hoc, ut subsistere valeat essentia specifica compositi; proindeque non essentialis composito; sed integralis dicitur. Sic forma aquae pars essentialis aquae est; quia absque tali forma essentia specifica aquae stare non potest: aqua verò partialis, aquae totali ex illa, & ex aliis composita essentialis non est: quia absque illa essentia specifica aquae stare potest in residuo.

Propositio 41.

55. Quoties aliqua pars vnius compositi omnibus, & singulis partibus alterius compositi dissimilis, aut inaequalis est, & ipsa composita inter se sunt dissimilia, aut inaequalia.

Est certum, euidensque ex terminis ipsis: quia planè repugnat, esse composita inter se similia, aut aequalia, quando aliquid vnius nihil omnino habet in altero, quod sibi sit simile, aut aequale; uti in casu propositionis euenit: multoque magis consequenter id repugnabit, quando plures, aut omnes partes vnius nullam sibi similem, aut aequalem in altero habuerint, ut constat.

Propositio 42.

56. Quoties omnes, & singulae partes vnius compositi totidem sibi similes, aut aequales habent in altero, & vice versà, non possunt non talia composita esse inter se similia, aut aequalia.

Quia, nihil est in tali casu, unde eorum dissimilitudo, aut inaequalitas nasci possit, ut est notissimum, idque siue partes vniuscuiusque compositi dissimiles, aut inaequales sint comparatae inter se, siue sint similes, aut aequales. Ob id enim composita ista A B C D. A B C D similia, & aequalia inter se sunt; tametsi partes vniuscuiusque dissimiles; & inaequales sint inter se: quia omnes, & singulae partes vnius totidem sibi similes & aequales habent in altero, & vice versà: atque hæc satis modò.

Propositio 43.

57. Omnis diuersitas rerum ad tres omnino species

reducitur nempe ad distinctionem, dissimilitudinem, & inaequalitatem, ex quibus secunda, & tertia necessariò sunt connexae cum primà; sed non vice versà. Inter secundam autem, & tertiam neque connexio datur, neque oppositio.

Prima propositionis pars inde constat; quia, ut unicuique consideranti apparebit, ob nihil aliud dicuntur res intrinsecè inter se diuersae, nisi, quia, vel distinctae, vel dissimiles, vel inaequales sunt inter se; extrinsecè autem ob nihil aliud diuersae dicenda veniunt, nisi quia ea, à quibus diuersificantur extrinsecè, vel distinctè, vel dissimilia, vel inaequalia inter se sunt. Diuersitas autem statuum eiusdem rei his omnibus est minor: quia extremis inter se identificatis conuenit. Quocirca minus propriè diuersitas dicitur, de qua satis est dictum *supra disp.* 10.

Secunda autem propositionis pars inde monstratur: quia, cum idem sibi ipsi dissimile, aut inaequale esse nequeat, iuxta *propositi*. 14. consequens est, ut non possint extrema vlla esse inter se dissimilia, vel inaequalia, quin inter se distincta sint; cum tamen posse aliqua extrema esse inter se distincta, quin sint inter se dissimilia, vel inaequalia prorsus indubitabile sit.

Tertia denique propositionis pars inde constat: quia, cum extrema similia possint esse aequalia, vel inaequalia, & extrema aequalia possint esse similia, vel dissimilia, iuxta *propositi*. 15. conficitur planè, dissimilitudinem nec poscere; nec recusare consortium inaequalitatis; pariterque inaequalitatem nec poscere; nec recusare consortium dissimilitudinis; quod ipsum est inter illas nec oppositionem dari, nec connexionem.

QVÆSTIO IV.

Utrum actus in vniuersum ita à suis subiectis, & terminis specificentur, ut non possint non esse specie diuersi, quotiescumque aut subiecta specie diuersa, aut terminos specie diuersos habent.

Nomine actus omnem omnino respectum, siue relationem amplector iuxta dicta *disp.* 8. & 14. specie autem diuersa dico tum, quæ talia sunt simpliciter, ut dissimilia, tum quæ talia sunt secundum quid, ut inaequalia iuxta dicta nuper 9. 3. *propositi*. 16. Itaque, quaestio imprimis est: utrum actus respicientes aut subiecta inter se dissimilia, vel inaequalia, aut terminos inter se dissimiles, vel inaequales à tali subiectorum, vel terminorum dissimilitudine, vel inaequalitate sibi extrinsecè necessariò inter se dissimiles, vel inaequales intrinsecè euadere debeant. Videntur affirmare plerique, dum in specialioribus materiis penes diuersitatem subiectorum, aut terminorum ponunt communiter actus specie diuersos simpliciter; atque etiam inaequales quoad perfectionem penes inaequalitatem, quam habent eorum termini, aut subiecta; atque ita eò perfectiorem censent esse, ceteris partibus, conceptum quemuis respectum, quo perfectius est id, quod respicit. Ceterum, nisi ego fallor, distinctione multa opus est.

Pro resolutione suppono primum. Duplex genus actuum,

Disp. XVI. De similit. & dissimil. &c. Quæst. IV. 25

actum, quod ad rem attinet, distingui oportere consentaneè ad doctrinam traditam *disp. 8.* alterum eorum, qui re ipsa formales sunt atque ita realiter, & adæquate à subiecto, & termino sunt distincti, ut actio, passio, unio, cognitio, volitio, præsentia, & cæteri huiusmodi: alterum eorum, qui re ipsa non sunt formales; atque ita in suo conceptu reali includunt vel subiectum, vel terminum, vel utrumque, ut distinctio, oppositio, consonantia, dissonantia, resistentia, potentia, &c. similes.

62 Suppono secundò, vnum eundemque actum re ipsa formalem aut duo subiecta, aut duos terminos indiuisim, posse respicere, quod fit, quando totus, & integer actus per quamdam sui repetitionem respicit vnum, & alterum; totius enim actus vnum, & totus alterum nequit respicere, prout opus est, ut respiciat indiuisim utrumque, nisi per sui repetitionem circa vnum, & alterum, ut est notissimum: termini autem, aut subiecta per eundem actum indiuisim respecta aut similia, aut dissimilia inter se esse possunt tum aut inæqualia, aut æqualia, ut constat. Cernitur id in actione haud dubiè possibili, per quam indiuisim duo effectus produci possunt aut similes inter se, aut dissimiles, aut æquales, aut inæquales; tum in cognitione tangente pariter duo obiecta, tum in volitione, & aliis huiusmodi.

63 Suppono terciò, actum re ipsa formalem per suam essentiam physicam respicere quidquid respicit: quia respicit respectu sibi intrinseco, & adæquate identificato realiter, quo nihil desideratur, ut talis respectus de essentia eius physica sit. Vnde patet, talem respectum tali actui essentialem esse, ac penitus indefectibilem; proindeque actum habentem talem respectum non posse non esse diuersum, seu differentem saltem numericè ab actu non habente illum; sed alium. His positis sit

Propositio 1.

64 Quoties aut termini, aut subiecta in conceptibus realibus actuum clauduntur, iuxta dicta suppositione primà, suntque inter se dissimilia, vel inæqualia, non possunt non actus ipsi esse inter se dissimiles, aut inæquales re ipsa.

Est clarum: quia in tali casu, aggregata fundamentorum, in quibus actus sumpti realiter consistunt dissimilia sunt, aut inæqualia dissimilitudine, aut inæqualitate partium, quas habent, iuxta *prop. 41. Statutum 9. 3.*

65 Vtrum autem huiusmodi actus sumpti formaliter, seu prout concipiuntur à nobis dissimiles etiam, aut inæquales necessariò debeant euadere quoad suos intrinsecos conceptus, aut solum quoad terminos, aut subiecta extrinseca ipsis, ex postmodum dicendis constabit.

Propositio 2.

66 Actus re ipsa formales iuxta dicta suppositione primà non necessariò euadunt dissimiles quoad suum esse intrinsecum ex eo quod eorum termini dissimiles inter se sint; sed similes esse possunt intrinsecè, quantumvis eorum termini sint inter se similes.

Probatur propositio primò: quia, quando vnus actus indiuisim; atque adeò per sui repetitionem iuxta suppositionem secundam respicit duos terminos dissimiles, à terminorum dissimilitudine non euadit dissimilis sibi ipsi; quia id est impossibile,

Pharus Scientiarum, Tom. II,

ut constat ex se, & ex *prop. 14. Statutum 9. 3.* Ergo, neque quando duo actus diuisim respiciunt duos terminos dissimiles, à terminorum dissimilitudine dissimiles euadent; atque adeò intrinsecè similes esse poterunt, quantumvis eorum termini dissimiles inter se sint. Consequentia videbitur bona: quia nō est cur termini dissimiles terminent necessariò dissimiles actus, quandoquidē vnum, & eundē, qui sibi simillimus est, terminare valeat. Et confirmari potest: quia vnio extremorū dissimiliū, ut animæ, & corporis nequaquā, prout respiciens vnum sibi, prout respicienti alterum realiter, & intrinsecè dissimilis est: quia penitus est id impossibile, ut diximus: ergo respicere dissimilia, loquendo absolute, nullam importat intrinsecam dissimilitudinem; poterunt ergo duo etiam, vel plures actus dissimilia respicere, quin inter se quoad suas entitates intrinsecas dissimiles sint.

Secundò probatur propositio: quia certum est, actus dissimiles circa terminos similes, aut etiam circa eundem versari posse, ut patet in actibus productionis, & cognitionis similium terminorum, aut etiam eiusdem: ergo è conuerso actus similes circa dissimiles terminos versari poterunt: quia non satis apparet, cur termini dissimiles debeant necessariò refundere realem dissimilitudinem in actus aliàs futuros similes, & termini similes non debeant necessariò refundere similitudinem realem in actus aliàs futuros dissimiles.

Terziò probatur: quia certum est etiam, actus habentes dissimiles terminos ex præciso modo tendendi in ipsos similes prorsus esse posse, ut patet in productionibus, quibus dissimiles effectus eodem prorsus modo dependent ab eodem principio, in cognitionibus, quibus dissimilia obiecta eodem prorsus modo cognoscuntur ab eodem intellectu, & in aliis huiusmodi; sed nihil est excogitabile in actibus prout respicientibus terminos ab ipsis terminis condistinctum propter tendentiam; atque adeò propter modum tendendi eorum in tales terminos, ut satis ex se videtur eorum: & consequenter in actibus habentibus terminos dissimiles, & ex præciso modo tendendi in ipsos similibus nihil est excogitabile, vnde intrinsecè, realiterque habeant esse dissimiles propter dissimilitudinem extrinsecam terminorum: ergo huiusmodi actus ex præciso modo tendendi similes realiter, & vndequeque sunt similes, quantumvis termini eorum dissimiles inter se sint.

Quartò probatur: quia actus distincti circa terminos identificados versari possunt; & actus inconnexi circa terminos connexos, & actus non oppositi circa terminos oppositos, ut est certissimum: ergo & actus non dissimiles; atque adeò similes circa terminos dissimiles.

Quintò probatur: quia nulla videtur excogitabilis idonea ratio, cur actus in se ipsis necessariò debeant esse dissimiles ex eo quod eorum termini dissimiles sint inter se: cum enim actus suis terminis possint esse dissimiles, & sæpè sapius sint, ut constat, terminorum dissimilitudo similitudini actuum obstat non potest; siquidem, bene possunt esse inter se similia, quæ pluribus aliis inter se dissimilibus sunt dissimilia; iuxta *prop. 38. Statutum 9. 3.* tametsi nequeant esse inter se similia, quæ pluribus aliis inter se dissimilibus sunt similia, iuxta *prop. 32. Statutum ibid.* Ob idque actus habentes terminos inter se dissimiles nequeant similes inter se esse, sed necessariò debeant esse dissimiles, quando ipsis terminis sunt similes.

C Sextò

71 Sexto denique probatur propositio: quia bene possunt esse actus, de quibus agimus, intrinsecè æquales, quantumvis eorum termini sint inæquales, ut videbimus *propos. 4.* Ergo bene quoque possunt esse actus, de quibus agimus, intrinsecè similes, quantumvis eorum termini dissimiles sint. Eadem quippe, quoad rem attinet, est ratio de similitudine, ac de æqualitate, ut est notum.

72 Verum, contra statutam propositionem obiici potest primò. Actus, quorum termini sunt inter se specie diversi, eo ipso sunt inter se specie diversi, iuxta communem, firmamque Philosophorum, ac Theologorum persuasionem; ergo actus, quorum termini sunt inter se dissimiles, eo ipso sunt inter se dissimiles. Consequentia est bona: quia ea dumtaxat, simpliciter, & absolute loquendo specie inter se diversa dicuntur, quæ sunt inter se dissimilia, ut constat ex dictis. Antecedens autem probatur: quia iuxta communem omnium sententiam, actus virtutum, & vitiorum specie inter se diversi sunt, hoc ipso, quod objecta eorum præsertim formalia inter se sunt specie diversa: Cognitiones etiam objectorum, præsertim formalium specie inter se diversorum specie inter se diversæ reputantur communiter; pariterque, productiones diversorum effectuum, vñones diversorum extremorum, & vñiversum relationes diversorum terminorum.

73 Pro solutione noto primò ex dicendis *infra à disp. 17. q. 8.* quoties termini actuum apparent inter se dissimiles, actus quantumvis intrinsecè sint similes, sub vñum conceptum cunctis communem neutiquam cadere posse. Et quoniam, quæ defectu similitudinis sub vñum conceptum cadere nequeunt, specie diversa reputantur, atque dicuntur; idcirco actus, quantumvis inter se intrinsecè similes, quorum termini sunt dissimiles, specie diversi reputantur, atque dicuntur, diversitate scilicet non quidem intrinsecà sui, sed extrinsecà terminorum. Vnde notandum est secundò, bifarià dici posse actus specie diversos. Primò diversitate intrinsecà, quando ipsi inter se sunt dissimiles. Secundò diversitate extrinsecà, quando non ipsi, sed eorum termini sunt dissimiles; & hæc de actibus non includentibus terminos in suis conceptibus realibus. De includentibus vero notandum est tertio, tamen illi quoad conceptus formales similes apparere possint, iuxta dicenda postmodum: quia tamen quoad conceptus reales dissimiles intrinsecè sunt à dissimilitudine terminorum, quos intrinsecè claudunt, non solum extrinsecà, sed intrinsecà item diversitate posse eos, aut etiam solere dici specie diversos.

74 Ex his ad argumentum respondeo vñiversè; actus, quorum termini sunt specie diversi, eo ipso specie diversos meritò reputari, ac dici, loquendo absolute; tamen multi eorum non intrinsecà, sed extrinsecà tantum diversitate sunt specie diversi; eo quod non intrinsecà, sed extrinsecà tantum suorum terminorum dissimilitudine sunt inter se dissimiles. Hæc namque dissimilitudo terminorum sufficit, ut illi cadere non possint sub vñum conceptum communem; atque adeò, ut absolute dicantur esse non eiusdem; sed diversæ speciei. Vnde patet, propositionem nostram sententiæ communi non refragari absolute, & indistinctè asserenti, esse diversæ speciei actus, qui terminos habent specie diversos; verè enim sunt diversæ speciei: diversitate tamen vel intrinsecà, vel extrinsecà. Vnde, ad specialiora descendens dico, actus virtutum, & vitiorum habentes objecta formalia specie diversa esse quidem

diversos specie tam quoad esse morale, quam quoad physicum saltem diversitate extrinsecà; quoad morale verò, speciatim forasè etiam intrinsecà: quia fortasse quoad esse morale includunt in suo conceptu reali ipsa objecta formalia, tanquam vñum ex fundamentis suæ bonitatis, aut malitiæ moralis. De quo suo loco. Cognitiones similiter, quorum objecta specie differunt diversitate saltem extrinsecà sunt specie diversi; pariterque actiones diversorum effectuum, vñones diversorum extremorum, & vñiversum relationes diversorum terminorum; nisi earum aliqua ex speciali modo tendendi insuper diversitate intrinsecà sint specie diversa.

Secundò obiici potest. Omnes actus specificantur à suis terminis: ergo quoties termini sunt specie diversi, & actus sunt specie diversi. Distinguo antecedens. Specificantur intrinsecè, nego: extrinsecè, concedo. Tum etiam consequens: ergo quoties termini sunt specie diversi, & actus sunt specie diversi diversitate intrinsecà, nego, extrinsecà, concedo. Ex quo contrarios nihil.

Tertio obiici potest. Actus seorsim tendentes in terminos individualiter diversos necessariò sunt inter se individualiter diversi diversitate intrinsecà; ergo, actus seorsim tendentes in terminos specificè diversos necessariò sunt inter se specificè diversi diversitate intrinsecà. Concesso antecedente, nego consequentiam: quoniam distinctio realis terminorum absque distinctione reali actuum tendentium in ipsos seorsim contradictionem implicat, ut patet in casu, quod idem actus tenderet in A & non in B; atque etiam in B, & non in A. Dissimilitudo verò realis terminorum absque dissimilitudine reali actuum tendentium in ipsos seorsim nullum fert secum inconueniens, ut constat ex dictis. Vnde apparet ad rem discrimen inter diversitatem specificam consistentem in dissimilitudine, & numericam consistentem in distinctione eorum, quæ diversa dicuntur. Itaque, ut actus tendant seorsim in terminos distinctos realiter amplius non exposcunt, quam esse inter se distinctos realiter, siue termini vltra realem distinctionem realem etiam dissimilitudinem habeant, siue non habeant. Quia tendere seorsim in terminos distinctos dumtaxat importat distinctionem in ipsis tendentibus, qualescumque demum termini sint, ut ex se patet, sicut tendere indivisim in terminos distinctos dumtaxat importat identitatem in ipsa tendentiâ, qualescumque demum sint termini, ut etiam est notum.

Ex dictis circa hanc propositionem colligitur primò, actus re ipsâ formales, de quibus in ea sermo est, ex vi præcisè habendi terminos dissimiles; atque adeo specie diversos non evadere specie diversos diversitate intrinsecà; evadere tamen specie diversos diversitate intrinsecà, quod satis est, ut absolute dicantur specie diversi: quatenus satis est, ut sub eundem conceptum specificum absolute non possint cadere; eâ suorum terminorum diversitate retentâ. Evadent tamen insuper specie diversi diversitate intrinsecà, si aliunde ex proprio modo tendendi dissimiles intrinsecè sint, ut sæpe fit.

Secundò colligitur, actus re ipsâ formales habentes terminos similes absolute esse eiusdem speciei, quando ipsi intrinsecè etiam sunt similes; diversi autè, quando ipsi intrinsecè ex proprio modo tendendi dissimiles sunt; quia in hoc etiam casu, sunt absolute non adunabiles sub eundem conceptum specificum; imò in hoc casu eorum diversitas specifica intrinsecà est, ut est notum.

Tertio colligitur, actus non re ipsâ; sed tantum ex

ex modo concipiendi nostro formales, includentesque in suo conceptu reali terminos inter se dissimiles, et sic ipsa sint propterea dissimiles dissimilitudine intrinsecâ, iuxta *prop. 1.* atque adeo absolute specie diversi non solum extrinseca, sed etiam intrinsecâ diuersitate dicendi veniant. Quod attinet tamen ad suos conceptus formales intrinsecè similes esse posse; sapèque esse: quia, cum concipiuntur à nobis, ut quid adæquate distinctum à suis terminis tendens in ipsos, nihil verat, eos concipi similes; etsi eorum termini concipiuntur dissimiles, sapèque ob id sic concipiuntur, siquidem nihil verat, actus re ipsa formales reipsâ esse similes, etsi eorum termini, in quos tendunt, sint re ipsâ dissimiles, sapèque etiam ob id tales iuxta præsentem propositionem. Vnde, si ad conceptus formales, quos tantum in mente nostrâ obiectiue habent prædicti actus, attendatur, diuersitate illi tantum extrinsecâ specie diversi dici poterunt.

Propositio 3.

80 Actus re ipsâ formales non necessariò euadunt dissimiles quoad suum esse intrinsecum ex eo, quod eorum subiecta dissimilia sunt inter se; sed similes esse possunt intrinsecè, quantumvis eorum subiecta inter se dissimilia sint.

Hæc propositio eodem profus modo, ac præcedens, probanda venit: quia actus, de quibus in eâ sermo est, eodem prorsus modo, quod ad rem attinet, ad sua subiecta, atque ad suos terminos comparantur. Quare quæcumque pro præcedente propositione sunt dicta, huic pariter applicanda sunt. Solum aduerto: etsi actus intrinsecè similes perinde à dissimilitudine subiectorum, atque à dissimilitudine terminorum absolute specie diversi diuersitate extrinseca veniant dicendi; tum prout se habentes reipsâ; tum prout à nobis in abstracto concepti; eo quod ut sic sub eundem conceptum specificum absolute cadere nequeunt: Concreta tamen, quæ ex talibus actibus, ex talibusque subiectis resultant, prout concipiuntur à nobis eiusdem speciei dici posse, & sapè solere, eo quod prout concipiuntur à nobis similia inter se; atque adeo sub eundem conceptum specificum adunabilia apparent; occultatâ videlicet dissimilitudine subiectonũ præ confusione conceptionis eorum sub similitudine actuum, qui expressius concipiuntur, iuxta dicenda fusiùs *infra disp. 17. q. 8.*

Propositio 4.

81 Actus re ipsâ formales non euadunt necessariò inæquales quoad suum esse intrinsecum ex eo, quod eorum termini inæquales sint inter se; sed æquales esse possunt intrinsecè, quantumvis eorum termini sint inter se inæquales.

Hæc propositio eisdem argumentis, quibus probata est secunda, probanda venit, quæ illi propterea ab unoquoque sunt applicanda. Insuper tamen inde primùm probatur: quia certum est, obiecta inæqualia quoad intentionem physicam per cognitiones, aut volitiones æque physicè intensas attingi posse: quis enim neget, posse æquè intense videri, imaginari, intelligi, aut appeti accidentia intensa inæqualiter. Ergo certum quoque esse debet, circa obiecta quouis alio modo inæqualia physicè, aut metaphysicè actus quouis etiam modo æquales versari posse.

82 Deinde certum est etiam, per actus cognitionis, *Pharus Scientiarum; Tom. 11.*

& volitionis diuinos, aut etiam creatos indiuisibiles physicè; atque adeo quoad quantitatem physicam tam intentionis, quam extensionis intrinsecè æquales obiecta multa de facto tangi quanta inæqualiter physica quantitate tum intentionis, tum extensionis: ergo nihil verat, per actus æquales quouis alio genere quantitatis terminos quouis etiam alio genere quantitatis inter se inæquales attingi.

Præterea certum est etiam, per cognitiones æque claras; atque adeo æque perfectas quoad claritatem, obiecta inæqualia quoad quodvis genus perfectionis seu physicæ, seu metaphysicæ posse cognosci, sapèque cognosci de facto: omnes enim cognitiones diuinae, & multæ creatæ, quibus obiecta quouis modo inæqualia cognoscuntur, æquales sunt quoad claritatem: ergo inæqualitas terminorum actuum tendentium in ipsos æqualitati nihil obstat in quouis genere.

Obiici tamen potest contra propositionem. 84 Melius est videre obiectum formosum, quàm formosiusque, quàm minùs formosum, & vniuersum melius est cognoscere obiectum perfectius, quàm minùs perfectum; ob id enim cognitio de Deo tam abstractiua, quàm intuitiua cognitionibus de creaturis præstantior est, & appetibilior. Melius est etiam amare maius bonum, quàm minùs bonum, maiorque semper delectatio capitur de maiori bono, quàm de minori, propterea amor Dei amore cuiusvis obiecti præstantior est. Ergo, quod perfectior est terminus, eò perfectior est actus tendens in illum; atque adeo circa terminos perfectione inæquales actus perfectione æquales versari non possunt. Respondeo primò, esto actus cognitionis, & amoris ob suam peculiarem naturam non possent esse æque boni, siue perfecti, quando versantur circa obiecta inæqualiter bona, siue perfecta, inde tamen necessariò non sequi, debere id ipsũ repetiri in cæteris omnibus actibus respectiue ad suos terminos.

Respondeo secundo, in actibus cognitionis, & amoris duplicem bonitatem, seu perfectionem spectari posse: aliam absolutam, quâ in se sunt boni, siue perfecti: aliam respectiuam, quâ boni sunt, siue conuenientes suis subiectis; utraque autem antea quare intrinseca, siue identificata cum ipsis actibus esse potest, aut partim extrinseca; atque adeo, tum ex eorum entitatibus; tum ex adiunctis distinctis ab illis coalescens iuxta doctrinam de bonitate in vniuersum tradendam *suo loco*. Quo posito, dico, etsi plerumque actus cognitionis, & amoris bonitate semixtrinsecâ, præsertim respectiua includente in suo conceptu reali ex connotato obiecta ipsorum eò meliores sint, quò obiecta ipsa sunt præstantiora; bonitate tamen, seu perfectione adæquate intrinseca præsertim absoluta sapè esse, aut æquè, aut minùs perfectum actum habentem perfectius obiectũ, quàm habentem minùs perfectum. Constat enim, actum de obiecto perfectiori sapè esse aut æquè, aut minùs clarum, vel intensum; atque adeo aut æquè, aut minùs perfectum perfectione claritatis, vel intentionis sibi adæquate intrinseca, quàm actum de obiecto imperfectiori. Cum constet, sapè homines; aut etiam Angelos clarũ cognoscere, intensiusque amare creaturas, quàm Deum, aut creaturas minùs perfectas, quàm magis perfectas. Tantundemque, quod ad cæteras perfectiones adæquate intrinsecas attinet, sapè etiam euenire censendum est.

Itaque, quò perfectius obiectum est, eò melius est 86 cognoscendi, cæteris paribus, illud cognoscere, non quia cognitio obiecti perfectioris intrinsecè, cæteris paribus, perfectior sit ex eo præcisè, quòd

C 2 sit.

sit obiecti perfectionis; sed quia, quod perfectius est obiectum, extrinsecè ab illo, tanquam à circumstantià quādam euadit ea conuenientior, appetibiliorque cognoscendi, si cætera sint paria. Quo eodem pacto amor obiecti perfectionis conuenientior amanti est, tametsi intrinsecè non propterea perfectior sit, quod est obiecti perfectioris. Quamuis autem, maius bonum connaturaliter, & regulariter, maiorem de se, atque adeo magis intensam intrinsecè delectationem pariat: Id tamen necessarium non est, cum videamus sæpe homines intensius de minoribus bonis, quàm de maioribus delectari.

- 87 Quæ quidem doctrina inde etiam confirmanda venit: quia in actibus odij, eò minor bonitas, cæteris paribus, reperiri solet, quo eorum obiecta sunt meliora, ob id actus odij Dei reliquis peius est. Quod argumentū imprimis est, intrinsecam bonitatem actuum penes intrinsecam ipsorum naturam; non verò penes bonitatem obiectorum, seu terminorum taxandam esse. Deinde ne intrinsecam quidem bonitatem illorum eò semper maiorem esse, quo obiectorum, vel terminorum maior est bonitas.

Vnde planè colligitur, effectum illud, quod vulgò solet circumferri: *eò perfectior est actus, cæteris paribus, quò perfectior est eius terminus*, falsum imprimis esse, si intelligatur de perfectione actus intrinsecæ. Deinde, etiam si intelligatur de extrinsecæ non vniuersaliter, sed suis cum exceptionibus esse verum.

Propositio 5.

Actus re ipsâ formales non euadunt necessariò inæquales quoad suum esse intrinsecum ex eo quod eorum subiecta sunt inæqualia; sed æquales esse possunt intrinsecè quantumuis eorum subiecta inæqualia sint inter se.

Hæc propositio perinde ac præcedens probanda venit: quia actus, de quibus agit, perinde veniunt, quod ad rem attinet, comparandi ad sua subiecta; atque ad suos terminos. Supponitur autem in tota hac quæstione ex dictis *disp. 8. de subiectis prædicationis actuum sermonem esse*, sub eisque proinde principia actuum, de quibus illi prædicantur comprehendendi.

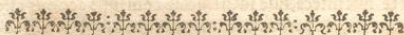

DISPUTATIO XVII.

DE VNITATE, ET MVLTITVDINE ENTIVM, seu rerum; atque adeò obiectorum intellectus humani.

In hac disputatione primùm de vnitatis, & multitudine entium in vniuersum breuiter disseram. Deinde de vnitatis, & multitudine obiectorum intellectus nostri prout talium agam, atque ita de obiecto vniuersali, quod definitur *unum in multis*, de quo ipsi correspondente particulari generatim sumptis imprimis; mox verò de eisdem speciatim acceptis; atque adeo de singulis prædicabilibus potissimum mihi sermo erit; circa quæ breui etiam perstringam, ut soleo, quæ apud Autores obuia sunt, & vel minore egent explicatione, vel ad institutum, quod insequor minus conferunt, nonnihil amplius cætera producturus.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit vnum, quid vnitatis, & quotuplex?

NVM sic solet vulgò definiri: *est ens indiuisum in se, & diuisum à quolibet alio*. Arist. tamen, *lib. 5. Metaph. cap. 6.* ita vnum vniuersè sumptum describit: *vniuersaliter namque quotcumque non habent diuisionem, quatenus non habent, eatenus vnum dicuntur*. Et quibus verbis apertè constat vnum sufficienter definiri per illa priora verba definitionis vulgaris: *est ens indiuisum in se*. Vnde plerique à definitione vnius remouent reliquas particulas, & *diuisum à quolibet alio*, quasi ad rationem vnius formalem non pertinentes. Ita Soar. *disp. 4. Metaph. sectione prima*, Fons. *libro quarto, Metaph. cap. 2. q. 5. sec. 5.* Gillius in *1. p. lib. 2. tract. 3. cap. 5.* Fasol. plures pro eadem sententiâ referens in *1. p. q. 11. art. 1. dub. 14.* contra Nazar. Suesan. & alios etiam à se relatos. Id quod haud dubiè sentit itidem S. Th. dum in *ca. q. 11. alijs-*

que in locis sæpe vnum definit per solam indiuisiōnem entis in se.

Sed est difficultas in hac quæstione vadè celebris, quid addat vnum supra ens, quidue per indiuisiōnem, à qua ens indiuisum in se; atque adeò vnum euadit intelligatur? an positium quid, an potius aliqua negatio? Prima sententia est, vnum supra ens nihil omninò positium addere; sed meram negationem. ita S. Th. *1. p. q. 11. art. 1. alijsque in locis*. Soar. *supra n. 6.* Fonseca *sec. 4. Fasol. dub. 5.* Gillius *cap. 3.* Arriag. *disp. 1. Metaphysice sec. 3.* & apud eos alij plures; qui tamen inter se non conueniunt in assignandâ negatione, quam vnum addit supra ens. Nam Caiet. Argent. Nazar. apud Fasol. & Gill. *supra* censent, esse negationem, quâ ens nō est diuisus à seipso. Soar. verò Fas. & alij, esse negationem, quâ ens in se non est diuisus in plura.

Secunda sententia est, id, quod addit vnum supra ens, non negationem; sed aliquid positium esse. Ita Vasq. *rom. 2. in 1. p. disp. 128. c. 2. cum S. Bon. & alijs.* Petr. Hurt. *disp. 4. Metaph. Auic. Scot. & plures alij apud Soar. & Fasol. supra*. Qui etiam inter se non consentiunt, quatenus Auic. Scot. & sui ex naturâ rei distinguunt ab ente id positium, quod vnum supra ens in ipsorum sententiâ addit; cæteri verò, dumtaxat distinguunt per rationem.

Pro